

Ohel Yonah Menachem

Synagogue &
Community Center

Rabbi David Spector

דוא"ל:

vaad@ohelyonah.com

אוהל יונה מנחם

בית כנסת
ומרכז קהילתי

הרב דוד ספקטור

אתר אינטרנט:

www.ohelyonah.com

דרשה מאת הרב דוד אברהם ספקטור בליל סוכות תשע"א בנושא:

סוכות - חג ארץ ישראלי

חג שמח וברוכים הבאים לאורחים שבאו לשמוח איתנו בסוכות. כאשר מוסיפים קו קטן מצד ימין בראש של האות ו"ו במילת אורח, זה הופך לאות ז'. במקום אורח: אזור. כמו שכתוב בתורה על מצות סוכה: **כָּל הָאֲזָכָה בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בִּסֻּכֹּת**. ועשיית השנוי מאורח לאזור ישראלי הוא בידינו, בידי המתפללים הקבועים שתמיד משתדלים לקבל את האורחים כאן בסבר פנים יפות. וכך מסופר על הרב שלמה זלמן אוירבאך זצ"ל. בשנת תשמ"ח שכר זוג צעיר דתי מאמריקה עם ילדים קטנים דירה לשבועיים, שלוש ברחביה כדי לבדוק אפשרות של עליה לארץ. בליל שבת הלך הבעל עם שני בניו לתפילה לבית כנסת סמוך בשכונת שערי חסד. ובסוף התפילה ניגשו לרב הזקן במזרח, שלא ידעו מי זה ולחצו את ידו והוא בירך אותם בגיט שאבעס. אחרי-כן הם הלכו לכיוון ביתם השכור ובשער השכונה פתאום ראה האיש את הרב הזקן מבית הכנסת שמתקרב למדרגות של שער השכונה. "בבקשה" אמר האורח ורצה לכבד את הרב לעלות ראשון במדרגות. אמר לו הרב שלמה זלמן אוירבאך: "אבל אתה אורח כאן ואנחנו צריכים לכבד אותך." - כן, נכון אנחנו מאמריקה... ואלו הבנים שלך, נכון? כמה שהם נחמדים. אתה נראה צעיר, וכבר יש לכם שני ילדים! יפה, יפה מאד. מאיפה אתם באמריקה? יש לכם דירה כאן? אז אתם גרים ממש קרוב אלינו. אה! איזו זכות לפגוש יהודים שבאים לארץ הקודש! ככה נמשכה השיחה כמה דקות ואז הם נפרדו והאיש עם שני בניו פנה לדירתו ומברך את אשתו: שבת שלום! אני חייב להגיד לך משהו לפני הקידוש: אנחנו עולים לארץ ישראל! האשה היתה המומה: מה, מה קרה? איך החלטתה כל-כך מהר? האיש השיב לה: זה בדיוק המקום שאנחנו מחפשים! יהודים טובים, אנשים חמים שאכפת להם ממך - זה מה שאנחנו צריכים. תראי: הייתי הערב באיזה בית-כנסת קטן, עם ריהוט פשוט ואפילו דל. לא יותר מארבעים מתפללים. והיית צריכה לראות איך הרב הזקן שלהם דיבר אתנו... איך שהוא מתעניין בנו, עם כל כך הרבה חוס יהודי אמיתי - ממש כמו שכן, בלי "מחיצות". ואם כך מתנהג איזה רב של בית-כנסת קטן - חשבי לבד איך מתנהגים כאן הרבנים הגדולים והחשובים... אכן הזוג עלה שנה לאחר-מכן ארצה בשנת תשמ"ט ואז התברר לו מי בעצם היה אותו רב זקן וחביב ושהוא במיוחד הלך אחריהם כדי לשמח אותם ולא הלך בדרך הרגילה לביתו. אנחנו לא ר' שלמה זלמן אוירבאך, אבל ב"ה רבים כאן בקהילה הולכים בעקבותיו ומקבלים תמיד האורחים בסבר פנים יפות. רבים מהאורחים מחו"ל נוהגים ביום שני של גלויות ונשאל הרב שלמה זלמן אוירבאך האם הם יכולים לבוא לשמחת בית השואבה בלוי מוסיקה, כמו שיש אצלנו בסוכה כל שנה עם חברי הקהילה ועוד אורחים במוצאי החג הראשון, שזה בעצם יום טוב שני של גלויות לבני חו"ל. והשיב (שלמי מועד פרק לט, עמ' קסד-קסה): "בן-חו"ל הנמצא בארץ ישראל מותר לו להשתתף ביום טוב שני של סוכות בשמחת בית השואבה של בני ארץ ישראל, אע"פ שמנגנים שם בכלי זמר, וגם רשאי לשיר ולרקוד עמהם, כשם שמותר לרקוד עם בני ארץ ישראל בשמחת תורה אף שאינו שמחת תורה עבורם, דזהו כבודה של תורה, שישתתפו גם הם, הוא הדין בשמחת בית השואבה שאינה רקידה (ריקוד) של תענוג בעלמא אלא חשיב רקידה (ריקוד) של מצוה, שהוי (שהוא) זכר לשמחת בית השואבה שהיה במקדש וזכר זה חשיב דבר מצוה, נמצא שבני חו"ל משתתפים בשמחה של מצוה. ועוד דמה שבני ארץ ישראל נגנים הוי (הוא) היתר גמור עבורם ובני חו"ל משתתפים בדבר שהוא היתר גמור." אגב שאלו את הרב שלמה זלמן גם על השתתפות אבל בשמחת בית השואבה והשיב: "מותרים להשתתף אך לא ירקדו." ובדין אבל בהקפות עם הלולב בהושענאות, מותר ביום טוב ובהושענא רבה כדי שלא תהיה אבילות בפרהסיא, אבל בשאר ימי חול המועד האבל לא מקיף עם הלולב. ושאל על זה הרב שלמה זלמן שזה לכאורה תמוה (הלא) אין בזה שמחה (בהקפה עם הלולב מסביב לבימה) ואדרבה מתפללים ומתחננים ויש שאף בוכים בהושענאות ולא שמחים?! הוא מקשה והוא משיב: "כל מה שאסרו לו הוא מחמת שעושים ההקפה זכר למה שבזמן המקדש הקיפו את המזבח ושם היתה שמחה, אבל להליכה כזו (מסביב לבימה) אין שום שמחה בעצם. והטעם (שאסור לאבל להקיף עם לולב) הוא משום שעושים דבר זה זכר למקדש דכתיב ביה 'ושמחתם'."

זאת אומרת שבסוכות אנחנו נמצאים מצד אחד בזכר למקדש ומצד שני בצפייה למקדש, לשמחה שבמקדש של כל ישראל ביחד.

כשלומדים על מצות סוכה בתורה (בפ' אמור, ויקרא כג) נראה שאנו מקיימים אותה זכר לאותם סוכות שהיו אחרי יציאת מצרים במדבר, אבל לפני הכניסה לארץ ישראל.

למען ידעו ד'רתיכם כי בסוכות הושבתי את בני יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצֵאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. אבל בספר הרוקח נותן פירוש חדש ומקשר את מצוות סוכה של היום למצוות כיבוש וישוב ארץ ישראל בימי יהושע בן נון: "כשצרו על ארץ סיחון ועוג, ועל כרכים שבארץ כנען, אָז יֵשְׁבוּ בִּסְכּוֹת, וְזֶה לְמַעַן יֵדְעוּ

דורותיכם...', שלא תחשבו, מאבותינו אנחנו יושבים בארץ, אלא ידעו, שיצאו ממצרים, וצרו על ערים (בארץ ישראל), ועל ידי קיום מצוות הסוכה נדע כי נתן הקב"ה לנו את הארץ."

מחדש לנו ספר הרוקח, שהסוכות היו אוהלי סיירים של חיילי צה"ל שלחמו בפיקודו של יהושע בן נון כדי לכבוש את ארץ ישראל. לפי הרוקח מצות סוכה בא להזכיר לנו 'למען ידעו' כל שנה מחדש שלא על מגש של כסף קבלנו את ארץ ישראל, כשירו של נתן אלטרמן אלא הקב"ה נתן לנו את הארץ ועננו כבוד - סוכות שמרו על חיילנו וליוו אותם במלחמה הראשונה על ארץ ישראל בימי יהושע עד מלחמות ישראל בימינו מאז קום המדינה בתש"ח.

לא רק מצות סוכה אלא גם מצוות ארבעת המינים (אתרוג, לולב, הדס וערבה) הוא לפי הרמב"ם זכר לכניסת עם ישראל לארץ. לעומת היובש של המדבר, בארץ ישראל הכל ירוק ופורה, כפי שמתאר הרמב"ם במורה נבוכים (מאמר ג, פרק מג): "שהיה שמחה וששון על יציאתם מן המדבר, שהיה לא מקום זרע ותאנה וגפן ורימון ומים אין לשדות, אל מקום עצי פרי ונהרות (אל ארץ ישראל), לפיכך נלקח לזכרון לכך (שיצאנו מהמדבר היבש ונכנסו לארץ ישראל הפורה) הנאה שבפירותיה (האתרוג), ועל הריח הטוב (שיש בהדס) והעלים הנאים (שיש בלולב) וגם הנאה שבעשבותיה, כלומר ערבי נחל."

גם היום מורגש שחג סוכות הוא במיוחד חג של ארץ ישראל. ארבעת המינים יש כאן בשפע, מה שאין כן בחו"ל. אלינו בחו"ל היה מגיע חבילה של ארבעת המינים מארץ לבית הכנסת לאותם מתפללים שהזמינו מראש וכמובן שלא היתה אפשרות לבחור כשר ומהודר, כמו שיש היום בארץ. וכן מצות סוכה היום קשה לקיים בחו"ל בגלל מזג אויר שיש באירופה והרבה מסתפקים בסוכת בית-הכנסת, אבל בארץ המצב שונה לגמרי. אמרה לי אשה לא-דתית שהיא בונה סוכה בשביל הילדים, אף שהם אוכלים בבית. בארץ יש חיבת המצוות אצל רובם.

לפני יום כיפור דברתי בביה"ס ממלכתי בגין על יום כיפור. בכניסה לביה"ס יש סוכה גדולה והמנהלת מסבירה לי שהסוכה פסולה מפני שהיא תחת התקרה, אבל שנה שעברה שמו אותה בחוץ בחצר בית הספר, כשר עם סכך, אבל אז הוא נגנב. בארץ יש גנבים קדושים שמחבבים את המצוות.

יהי רצון שכולנו יחד נזכה לשמוח בשמחה של מצוה בחג סוכות ובבנין שלם בירושלים במהרה בימינו.